

BRENDA PREHAL

Fornleifaskráning vegna lagningar jarðstrengs í Langadal og Svartárdal.

Forsíðumynd: Hesthústóft í landi Fjósa, horft til suðausturs.

© Brenda Prehal/Byggðasafn Skagfirðinga
2021/248

Efnisyfirlit

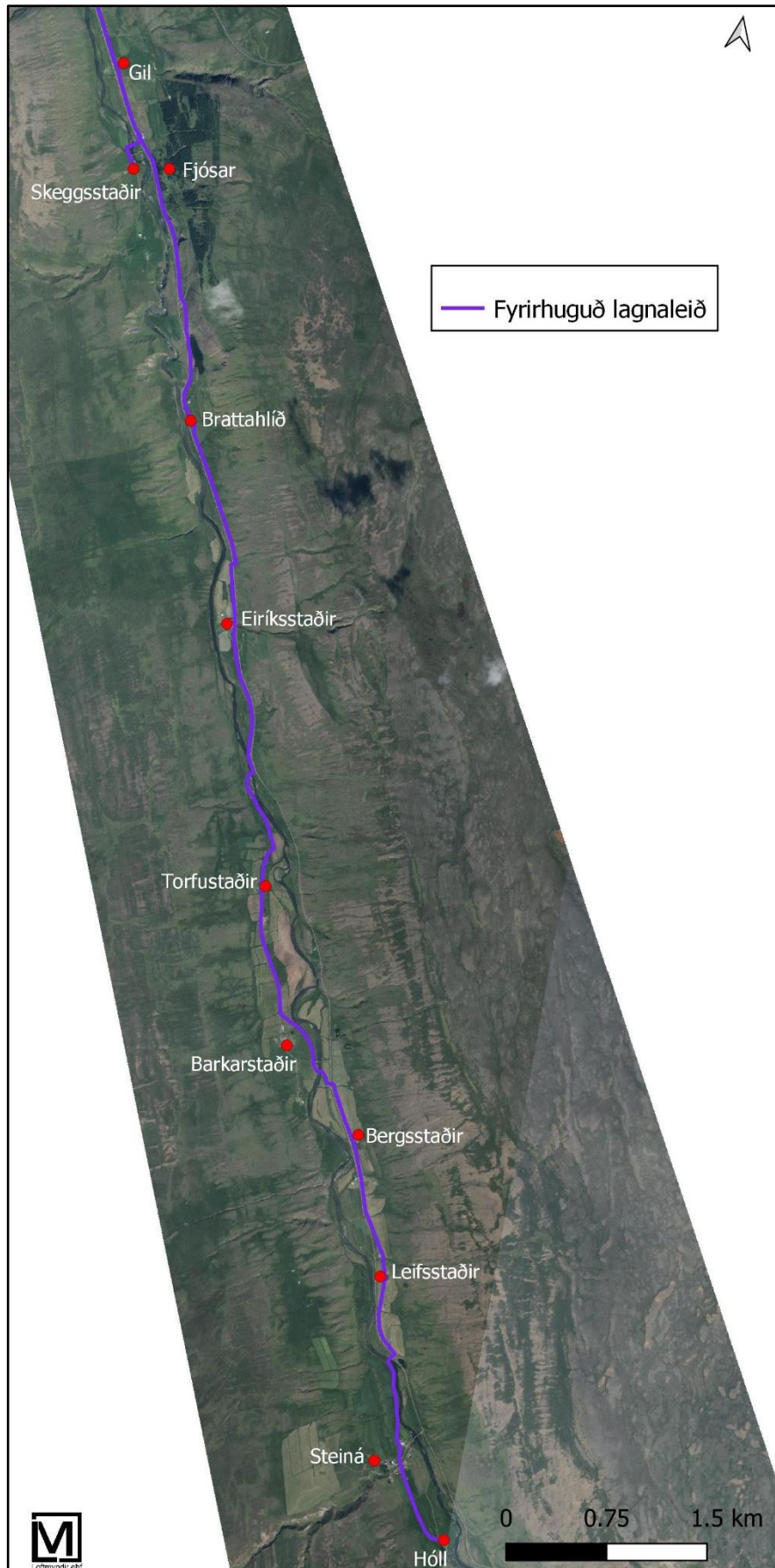
Inngangur	4
Tilgangur fornleifaskráningar	7
Aðferðarfræði.....	7
Fornleifaskrá	9
Svartárdalur	9
Langidalur	17
Samantekt	21
Svartárdalur	21
Langidalur	22
Heimildaskrá	24
Fylgiskjöl	25

Inngangur

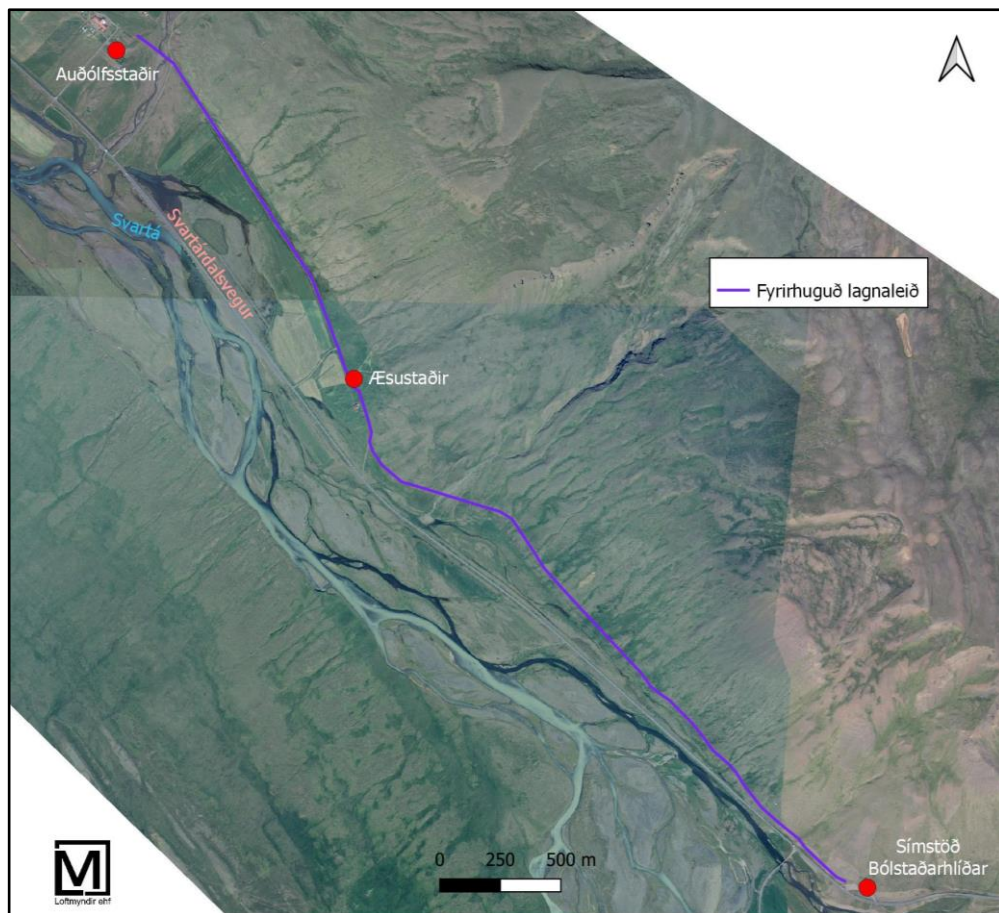
Byggðasafn Skagfirðinga tók að sér skráningu vegna lagningar jarðstrengs í Svartárdal og Langadal að beiðni Rögnvaldar Guðmundssonar hjá RARIK. Skráning á vettvangi fór fram dagana 11-12. október 2021. Fyrirhuguð lagnaleið er um 24km að lengd, 12,7km í Svartárdal og 11,3km í Langadal. Lögnin mun liggja gegnum 19 jarðir. Fyrirhuguð lagnaleið í Svartárdal liggur frá Hóli að Steiná, þá yfir Svartá að Leifsstöðum og síðan að Bergsstöðum. Síðan fer hún aftur yfir Svartá að Barkarstöðum og Torfustöðum, þá yfir ána að Eiríksstöðum og endar á Gili. Einnig verður lagður strengur frá Fjósum að Skeggstöðum. 11 býli eru á þessari leið. Fyrirhuguð lagnaleið í Langadal liggur annars vegar frá Æsustöðum að Auðólfstöðum og frá Kagaðarhóli að Sauðanesi. Átta býli eru á þessari leið.

Vettvangsvinna, með aðstoð frá Swanhild Ylfu K.R. Leifsdóttur, úrvinnsla og skýrsluskrif voru í höndum Brendu Prehal fornleifafræðings.

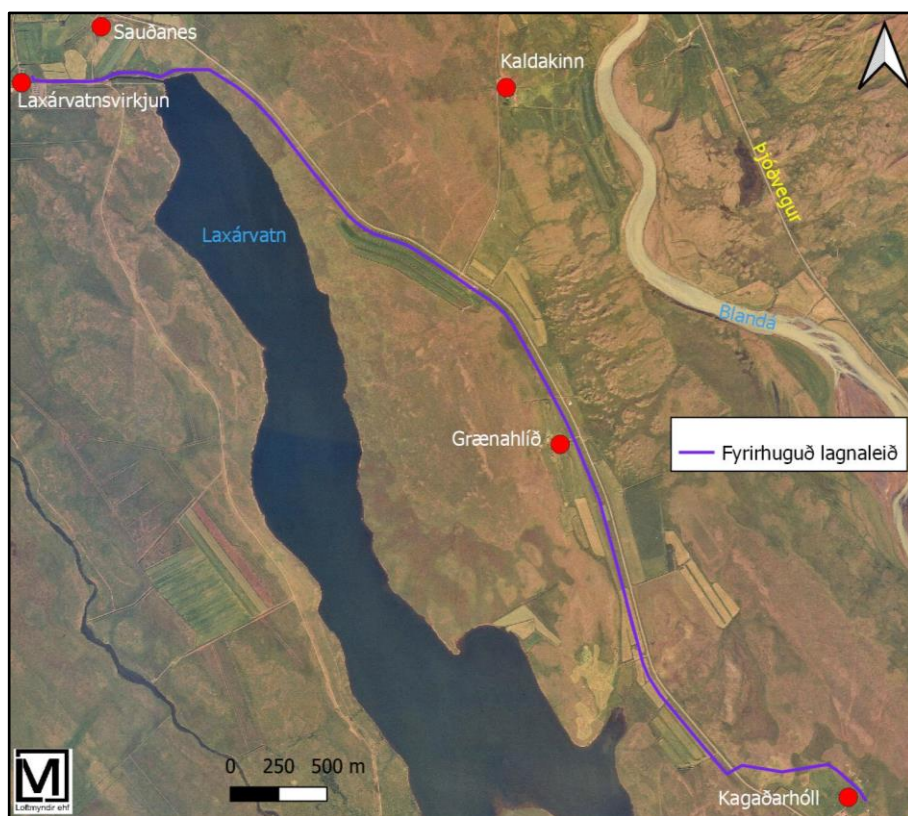
Verknúmer Minjastofnunar Íslands: 2713

Mynd 1. Fyrirhuguð lagnaleið í Svartárdal.

Mynd 2. Fyrirhuguð lagnaleið í innanverðum Langidal.

Mynd 3. Fyrirhuguð lagnaleið í utanverðum Langadal.

Tilgangur fornleifaskráningar

Fornleifaskráning er forsenda þess að hægt sé að gera heildstætt mat á minjum og minjagildi og er undirstaða allrar minjavörslu og áætlunar um varðveislu og kynningu minja. Með markvissri heildarskráningu skapast grundvöllur til að fylgjast með minjastöðum, hvort þeir séu í hættu vegna skipulagsgerðar eða annarra framkvæmda og hvort náttúrulegar aðstæður geti spillt þeim á einhvern hátt.

Allar fornleifar eldri en 100 ára falla undir ákvæði Menningarminjalaga nr. 80 frá 29. júní 2012.¹ Fornleifar teljast, samkvæmt 3. gr. laganna „hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri [...]“

Um skráningu vegna skipulags og undirbúnings framkvæmda segir í 16. gr.: „Skráning fornleifa, húsa og mannvirkja skal fara fram áður en gengið er frá aðalskipulagi eða deiliskipulagi. Áður en deiliskipulag er afgreitt eða leyfi til framkvæmda eða rannsókna er gefið út skal skráning ætíð fara fram á vettvangi. [...] Sá sem ber ábyrgð á skipulagsgerð í samræmi við skipulagslög skal standa straum af kostnaði við skráninguna. Ríkissjóður skal þó bera kostnað af fornleifaskráningu sem fram fer innan þjóðlendu nema um annað hafi verið samið. Skulu skipulagsyfirvöld hafa samráð við Minjastofnun Íslands um tilhögun skráningar eða endurskoðun á fyrri fornleifa-, húsa- og mannvirkjaskrár með hliðsjón af fyrirhuguðum breytingum á skipulagi [...]

Í 24 gr. segir: „Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangsskönnun umsvifalaust svo skera megí úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megí fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands.“ Þetta á að sjálfsögðu bæði við um minjar sem ekki eru sýnilegar á yfirborði en koma í ljós við jarðrask sem og minjar sem kunna að finnast eftir að fornleifaskráningu lýkur og skráningaraðilum hefur af einhverjum sökum yfirsétt.

Aðferðarfræði

Í undirbúningi að vettvangsskráningu fornleifa er farið í gegnum ritheimildir svo sem fornbréfasafn, örnefnaskrár, jarðabækur og byggðasögurit auk þess sem talað er við

¹ Lögin má í heild skoða á vefsíðu Alþingis: <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2012080.html>

staðkunnuga þar sem það er mögulegt. Vettvangsferðir felast í því að svæði eru gengin og minjar leitaðar uppi, þeim lýst og þær mældar upp og ljósmyndaðar. Þar sem mögulegt er eru loftmyndir notaðar til að greina minjar eða svæði þar sem líklegt er að minjar finnist.

Í skýrslunni fá allar staðsettar fornleifar nafn jarðarinnar sem þær tilheyra, auk sameiginlegs verkefnanúmers sem Minjastofnun Íslands úthlutar og hlaupandi númer. Til dæmis fær meint tóft í landi Leifsstaða raðnúmerið 2 og framan við það er sett verkefnisnúmer Minjastofnunar [Leifsstaðir 2713-2]. Númerið er notað þegar vísað er til fornleifa í texta og á kortum. Í umfjöllun um einstaka minjar í skýrslunni er nafn jarðarinnar sem tilheyra sett framan við númerið til aðgreiningar.

Lagt er mat á um hvaða tegund minja er að ræða, þ.e. híbýli manna, sjóhús o.s.frv., hversu vel þær eru varðveittar og í hve mikilli hættu þær eru af völdum utanaðkomandi áhrifa. Ástand minja og hættumat er gefið upp eftir skráningarstöðlum Minjastofnunar Íslands sem finna má á vef stofnunarinnar: www.minjastofnun.is. Hættumat í þessu tilfelli miðast við mögulega hættu af völdum fyrirliggjandi framkvæmda vegna rafstrengs í Langadal og Svartárdal.

Við skráningu jarðstrengja eru skoðaðir 15m til beggja hliða út frá strenglögnum.

Minjarnar voru mældar upp á vettvangi með GPS tækjum sem gefa nákvæmni undir 1m í skekkju.

Yfirlitsmyndir er að finna aftast í skýrslunni, auk töflu þar sem allar helstu upplýsingar um einstakar minjar koma fram: Hlutverk, tegund, ástand, hættumat og hættuorsök, áætlaður aldur o.s.frv. Þá er staðsetning minja, þar sem hún er þekkt, gefin upp í töflunni í Ísnetshnitum (ISN93). Loftmyndir voru fengnar hjá verkkaupa.

Fornleifaskrá

Svartárdalur

Steiná 2713-1

Hlutverk: Útihús

Tegund: Heimild

Hættumat: Horfin – 13m austan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

Samkvæmt Sigurjón Stefánssyni fyrrverandi bónda á Hóli (munnleg heimild: 11.10.21) var útihúsatóft rúmlega 100m austan við Steiná III lóð 2.

Lýsing

Tóftin var sléttuð eftir 2017 og ekkert sér eftir á yfirbori. Hún var því hnitsett eftir loftmynd.

Leifsstaðir 2713-2

Hlutverk: Útihús

Tegund: Tóft

Hættumat: Hætta – 7,5m vestan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

Um 250m norðan við íbúðarhúsið á Leifsstöðum er tóft.

Lýsing

Tóftin er um 7 x 14m að utanmáli, vel greinanleg og grasi gróin. Hún liggur NNV-SSA og dyr hafa snúið mót vestri. Í tóftinni eru þrjú herbergi. Veggirnir eru um 70cm á hæð og allt að 1m á breidd.

Bergsstaðir 2713-3

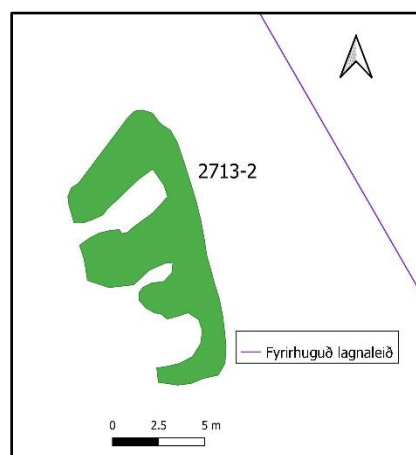
Hlutverk: Heimreið

Tegund: Heimild

Hættumat: Horfin

Mynd 4. Tóft (2713-2), horft til SA.

Mynd 5. Tóft (2713-2).

Staðhættir

Samkvæmt túnakorti Bergsstaða frá 1916 var heimreið rétt vestan við gamla bæinn.

Lýsing

Ekkert sér eftir af gömlu heimreiðinni sem liggur undir núverandi heimreið.

Bergsstaðir 2713-4

Hlutverk: Túngarður?

Tegund: Garðlag

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

Garðlagið er um 45m sunnan við núverandi íbúðarhús á Bergsstöðum.

Mynd 6. Garðlag (2713-4), horft til SV.

Lýsing

Garðlagið er vel greinanlegt og grasi gróið. Það er um 60m langt, um 1m á hæð og allt að 2m á breidd. Það liggur ANA-VSV meðfram túninu.

Bergsstaðir 2713-5

Hlutverk: Girðing

Tegund: Garðlag

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

Girðing liggur samsíða gamla túngarðinum [2713-4], um 43m sunnan við núverandi íbúðarhús á Bergsstöðum.

Mynd 7. Garðlög (2713-4 & 5), horft til A.

Lýsing

Garðlagið er hlaðið undir girðingu og er vel greinanlegt en grasi gróið. Það er um 170m langt, 50cm á hæð og um 40cm á breidd. Samkvæmt túnakorti Bergsstaða frá 1916 er girðing á þessum stað og hugsanlegt að þessi hleðsla sé frá þeim tíma.

Mynd 8. Garðlög (2713-4 & 5).

Barkarstaðir 2713-6

Hlutverk: Leið

Tegund: Gata

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

Gata er um 105m norðan við íbúðarhúsið á Barkarstöðum og samkvæmt Sigurði Þorkelssyni fyrrverandi bónda er hún gömul (munnleg heimild: 15.11.21).

Lýsing

Norðurendi götunnar er um 225m norður af íbúðarhúsinu

og er vel greinanleg. Hún liggur NNA-SSV í átt að gamla bæjarstæðinu sem var um 140m suðvestur af núverandi íbúðarhúsi. Hún er um 120m löng og allt að 2,5m á breidd.

Mynd 9. Leið (2713-6), horft til SV.

Barkarstaðir 2713-7

Hlutverk: Leið

Tegund: Gata

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

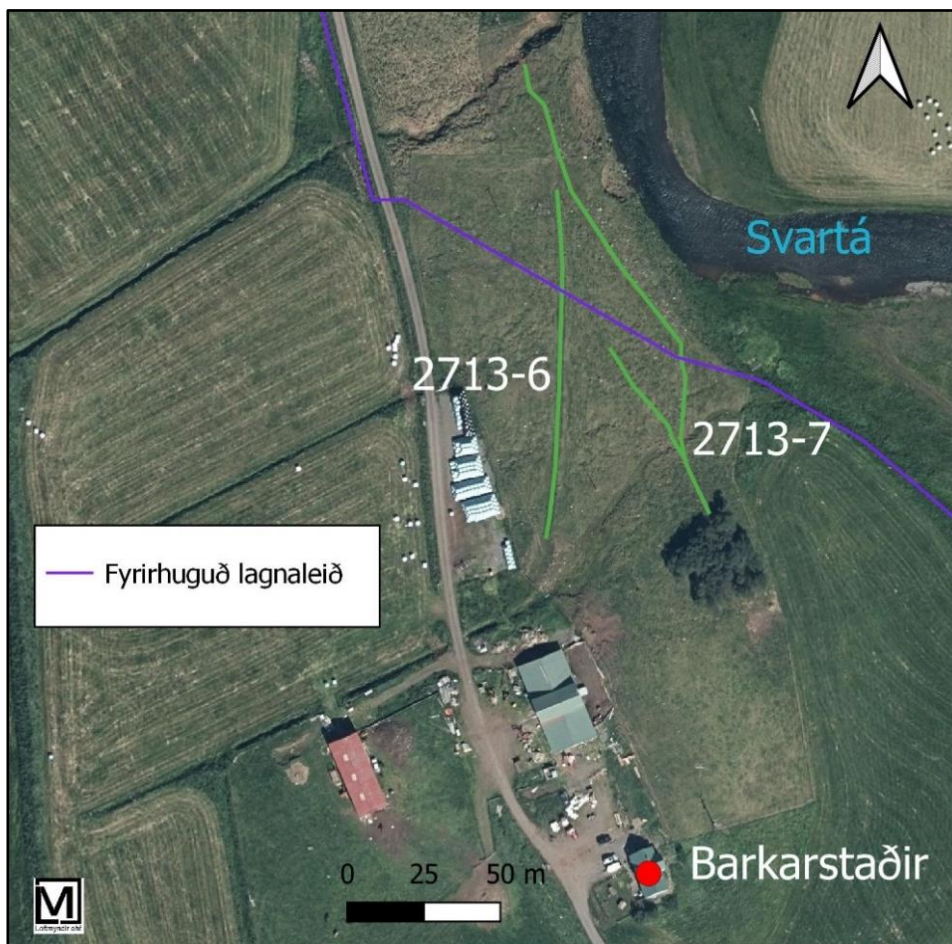
Gata er um 115m norðaustan við íbúðarhúsið á Barkarstöðum.

Lýsing

Norðurendi götunnar er um 255m norður af íbúðarhúsinu og er vel greinanleg. Hún liggur NNV-SSA, er um 160m löng og um 50cm á breidd.

Mynd 10. Leið (2713-7), horft til SA.

Mynd 11. Leiðir (2713-6 & 7).

Eiríksstaðir 2713-8

Hlutverk: Smiðja, hrútakofi, reykhus

Tegund: Tóft

Hættumat: Hætta – 14m vestan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

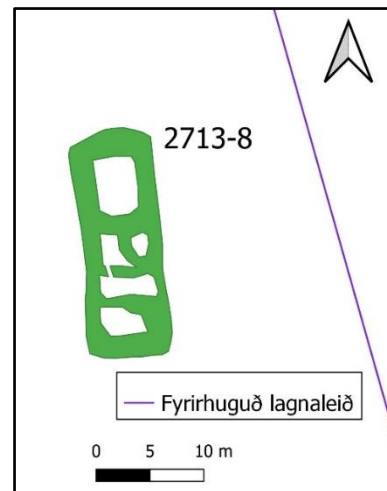
Um 160m suðaustan við íbúðarhúsið á Eiríksstöðum er tóft.

Lýsing

Tóftin er úr grjóti, um 8 x 21m að utanmáli og grasi og mosa gróin. Hún er vel greinanleg og liggur N-S. Veggirnir eru um 1,3m á hæð og um 1m á breidd. Hún skiptist í fjögur til fimm herbergi og til suðurs er enn uppistandandi timburpil. Samkvæmt Ingibjörgu Guðmundsdóttur fyrrverandi ábúanda (munnleg heimild: 15.11.21) var tóftin bæði hrútakofi og smiðja sem einnig var nýtt sem reykkofti. Ekki var innangengt á milli húsa. Hringlaga grjóthleðsla bendir til þess að smiðjan hafi verið fyrir miðju byggingarinnar.

Mynd 12. Tóft (2713-8), horft til S.

Mynd 13. Tóft (2713-8).

Brattahlíð 2713-9

Hlutverk: Híbýli

Tegund: Húsgrunnur, niðurgroftur með hleðslu

Hættumat: Hætta – 11,5m vestan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

Tæplega 1,5km norðan við íbúðarhúsið á Eiríksstöðum og um 12m austan við Svartárdalsveg eru leifar torfbæjarins í Brattahlíð.

Lýsing

Gamli torfbærinn í Brattahlíð var rifinn um mánuði fyrir vettvangskráníngu árið 2021. Allt sem eftir af torfbænum eru húsgrunnurinn og hluti grjóthlaðins kjallara. Grunnurinn er um 9,5 x 20m að utanmáli.

Mynd 14. Grjóthlaðinn kjallari (2713-9), horft til SA.

Brattahlíð 2713-10

Hlutverk: Útihús

Tegund: Tóft

Hættumat: Hætta – 8,5m austan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

Um 30m austur af gamla bænum [2713-9] er tóft.

Lýsing

Tóftin er greinanleg en hefur verið mikið raskað. Hún er grasi gróin, úr grjóti og liggur NV-SA. Suður- og vesturveggir eru horfnir. Tóftin er um 10 x 15,5m að utanmáli. Veggirnir eru um 50cm á hæð og allt að 3m á breidd.

Mynd 15. Tóft (2713-10), horft til NV.

Brattahlíð 2713-11

Hlutverk: Útihús

Tegund: Tóft

Hættumat: Hætta – 9m vestan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

Um 125m norður af gamla bænum [2713-9] og rétt austan við Svartárdalsveg er tóft.

Lýsing

Tóftin er greinanleg og grasi gróin. Hún er um 5 x 11,5m að utanmáli. Veggirnir eru um 1,5m á hæð og um 1,5m á breidd. Hún liggur N-S og er tvískipt.

Mynd 16. Tóft (2713-11), horft til NV.

Brattahlíð 2713-12

Hlutverk: Túngarður

Tegund: Garðlag

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

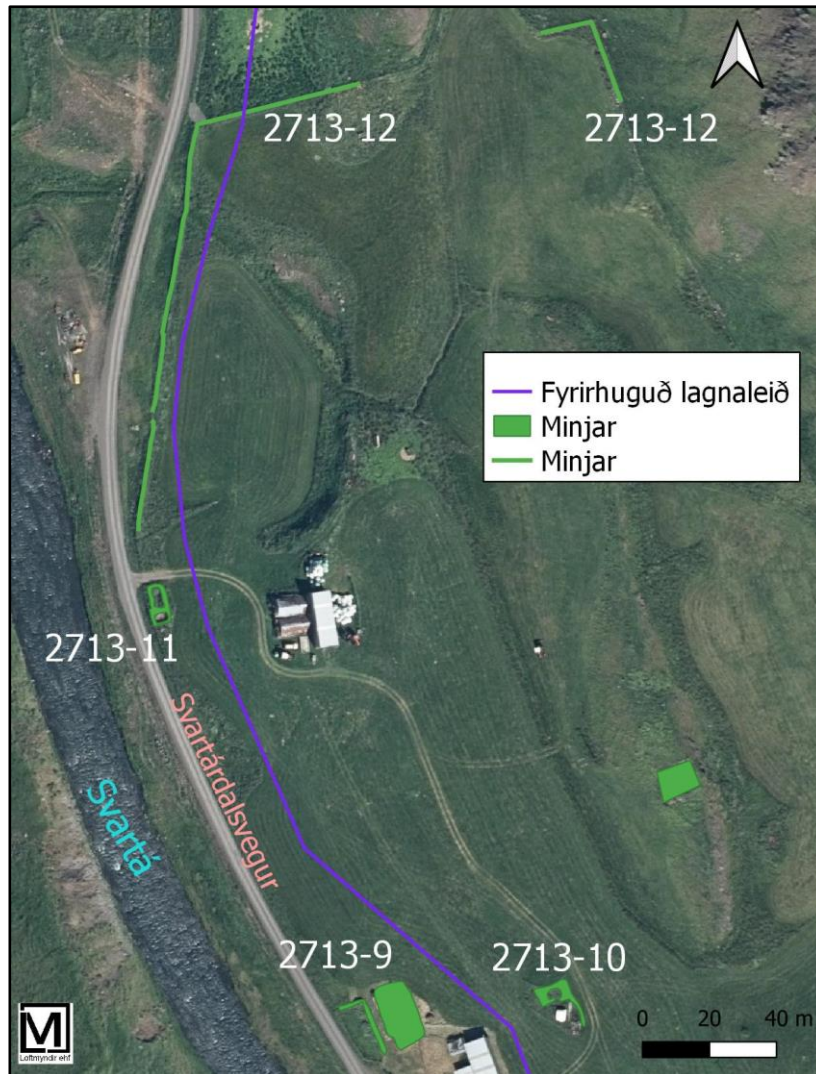
Um 155m norðvestur af gamla bænum [2713-9], um 15m norður af tóft [2713-11] og rétt austan við Svartárdalsveg er garðlag.

Lýsing

Túngarðurinn er grjóthlaðinn og sjást hleðslur vel en hann er að öðru leyti grasi og mosa gróinn. Hann er um 207m langur, um 1m á hæð og um 1m á breidd.

Mynd 17. Túngarður (2713-12), horft til A.

Mynd 18. Minjar (2713-9-12) í landi Brattahlíðar.

Fjósar 2713-13

Hlutverk: Leið

Tegund: Vegur

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

Um 340 suðaustur af sumarhúsinu á Fjósum og um 35m austan við Svartárdalsveg er gamall vegur.

Mynd 19. Minjar (2713-13 & 14)

Lýsing

Vegurinn er um 715m langur og um 5m á breidd. Hann liggur frá Fjósum og endar við núverandi þjóðveg (sjá mynd 19).. Nákvæmur aldur er ekki vitað en vegurinn sést á mynd sem tekin er frá Fjósaklifi árið 1929 (Héraðsskjalasafn Austur-Húnavatnssýslu. Item 018952).

Fjósar 2713-14

Hlutverk: Hesthús, rétt

Tegund: Tóft, hleðsla

Hættumat: Hætta – 5,5m austan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

Um 110m sunnan við sumarhúsið á Fjósum og um 20m austan við Svartárdalsveg er hesthústóft og sambyggð rétt.

Lýsing

Hesthústóftin er um 9 x 9m að utanmáli og liggur NNV-SSA með tvennar dyr til vesturs. Hún er tvískipt og grasi gróin. Veggirnir eru um 1,6m á hæð og allt að 2,5m á breidd. Norðan við hesthústóftina er grjóthlaðin rétt. Hún er 5 x 9,5m að utanmáli. Hleðslan er um 40cm á hæð og um 40cm á breidd og er grasi gróin.

Aðrar upplýsingar

Í ornefnaskrá Fjósa (bls. 1) segir: „Lambaklettur heitir við Svartá, þar sem hún beygir til vesturs norðan túnsins. Hesthúsgrund er austan undir honum“.

Mynd 20. Tóft, hleðsla (2713-14), horft til SA.

Mynd 21. Tóft, hleðsla (2713-14).

Gil 2713-15

Hlutverk: Leið

Tegund: Gata

Hættumat: Hætta – 10m austan við fyrirhugaða lagnaleið

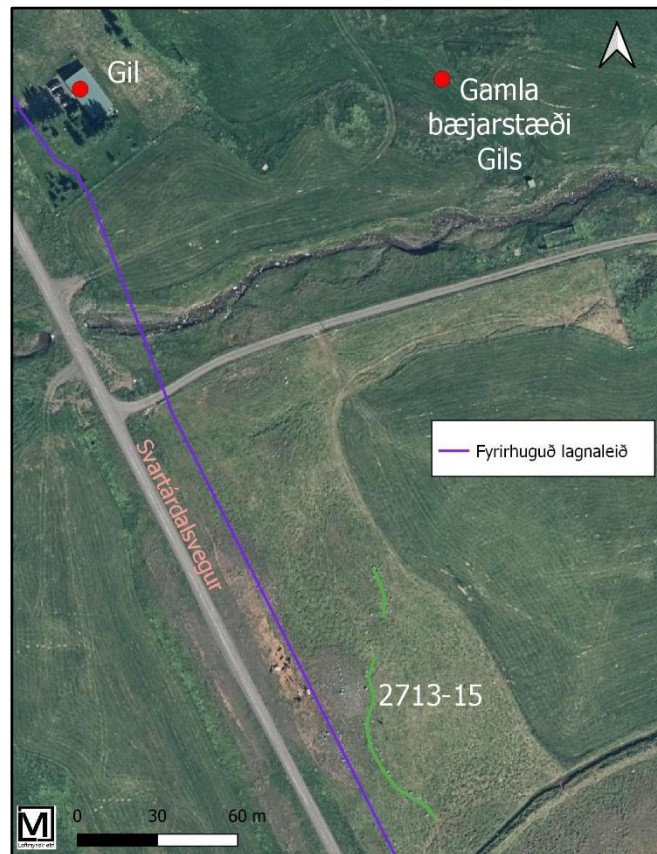
Mynd 22. Leið (2713-15), horft til SA.

Staðhættir

Gömul gata er um 200m suðaustan við íbúðarhúsið á Gili.

Lýsing

Gatan er greinanleg en hefur orðið fyrir raski. Norðurendi götunnar er um 290 m suðaustan við íbúðarhúsið og er greinanleg á um 85m löngum kafla (sjá mynd 23).

Mynd 23. Leið (2713-15).

Langidalur

Bólstaðarhlíð 2713-16

Hlutverk: Vegur

Tegund: Vegur

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

Gamli þjóðvegurinn liggur fyrir ofan núverandi þjóðveg í löndum Bólstaðahlíðar, Æsustaða og Auðólfsstaða.

Mynd 24. Vegur (2713-16), horft til NA.

Lýsing

Vegurinn er vel greinanlegur en grasi gróinn. Norðurendi vegarins er um 300m norðvestan við símsstöðina í landi Bólstaðahlíðar og endar um 2km norðvestan við íbúðarhúsið á Auðólfstöðum. Hann er um 6,5km langur. Vegurinn hefur síðast verið akvegur en hann liggur, að minnsta kosti að hluta á sama stað og gamli vegurinn, sem merktur er á túnakorti Æsustaða.

Aðrar upplýsingar

Í Fasteignamati 1916-1918 (nr. 161, bls. 135) segir: „Aðalpóstleið liggur við bæinn, sem er bréfhirðingastaðar og rúml. helmingur af leið úr næsta kaupúni akfært, hitt sámilegur reiðvegur.“

Æsustaðir 2713-17

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Garðlag

Hættumat: Mikil hætta – 4m norðan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

Garðlag er um 665m suðaustur af íbúðarhúsinu á Æsustöðum og fyrir ofan gamla þjóðveginn [2713-16].

Mynd 25. Garðlag (2713-17), horft til A.

Lýsing

Garðlagið er greinanlegt en grasi og mosa gróið. Það er um 50cm á breidd, um 30cm á hæð og um 143m langt. Hlutverk þess er óþekkt.

Æsustaðir 2713-18

Hlutverk: Gerði

Tegund: Garðlag

Hættumat: Hætta – 5,5m austan við fyrirhugaða lagnaleið

Staðhættir

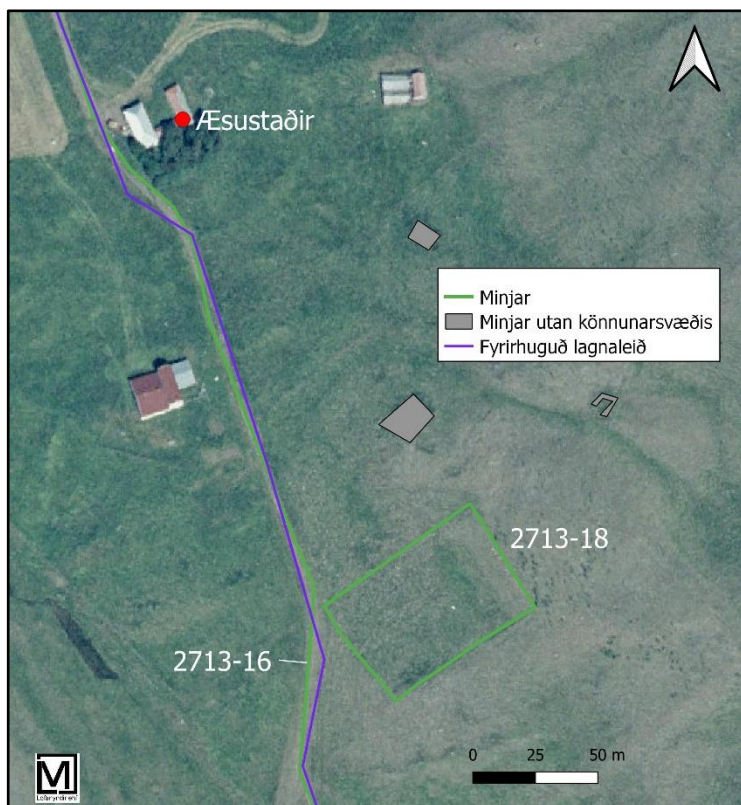
Garðlagið er um 195m sunnan við íbúðarhúsið á Æsustöðum.

Mynd 26. Garðlag (2713-18), horft til NA.

Lýsing

Garðlagið er grjóthlaðið en að miklu leyti grasi og mosa gróið. Það er um 48 x 70m að utanmáli og liggur NA-SV. Veggirnir eru um 50cm á hæð og um 70cm á breidd. Hugsanlega er um hleðslu undan girðingu að ræða og óvíst er um aldur..

Mynd 27. Hleðsla (2713-18) og vegur (2713-16).

Kagaðarhóll 2713-19

Hlutverk: Heimreið

Tegund: Gata

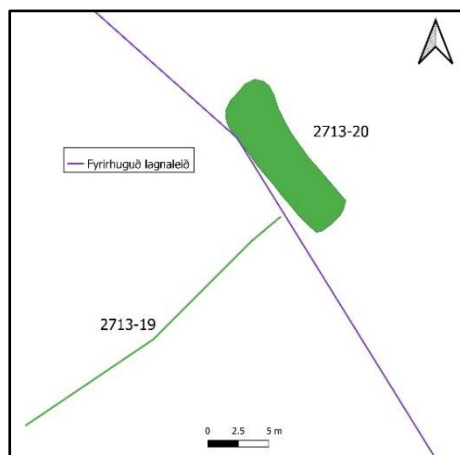
Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

Um 45m norðaustan við íbúðarhúsið á Kagaðarhóli er mögulega leifar gömlu heimreiðarinnar

Lýsing

Meint heimreiðin liggur NA-SV frá Kagaðarhóli og í átt að Blöndu. Hún er um 27m löng og hefur orðið fyrir töluverðu raski.

Mynd 28. Gata (2713-19) og dæld (2713-20).

Kagaðarhóll 2713-20

Hlutverk: Kvíar

Tegund: Dæld, hleðsla

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

Dæld og veggjaleifar eru um 65m norðaustur af íbúðarhúsinu á Kagaðarhóli, á hól sem heitir Kvíahóll.

Mynd 29. Dæld (2713-20), horft til SA.

Lýsing

Dældin er um 3,5m x 13,5m að utanmáli og liggur NV-SA. Lítil hluti af grjóthlaðinni vegghleðslu er eftir til norðurs og vesturs. Þetta eru að líkindum leifar kvía.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Kagaðarhóls (bls. 7) segir: „Örstutt fyrir ofan túnhliðið rétt fyrir ofan (austan) bæinn er Kvíahóll. Hann er lágur hól sem ber örlítið herra en bæjarstæðið.”

Kagaðarhóll 2713-21

Hlutverk: Leið

Tegund: Gata

Hættumat: Mikil hætta – í lagnaleið

Staðhættir

Gata er um 130m norðaustur af íbúðarhúsinu á Kagaðarhóli.

Mynd 30. Leið (2713-21), horft til NA.

Lýsing

Norðurendi göturnar er um 710m norðaustan við íbúðarhúsinu á Kagaðarhóli og er vel greinanleg. Gatan er vel greinanleg. Hún er um 635m löng (sjá kort 8)..

Samantekt

Þær minjar sem skráðar voru á vettvangi eru hefðbundnar minjar sem flestar tengjast búsetu, landbúnaði og samgöngum á 19. og 20. öld. Alls voru 19 minjar skráðar í nágrenni fyrirhugaðrar lagnaleiðar. Þar af er húsgrunnur [2713-9], fimm tóftir [2713-2, 2713-8, 2713-10, 2713-11, 2713-14], 8 gamlar götur [2713-6, 2713-7, 2713-13, 2713-15, 2713-16, 2713-19, 2713-21], fjögur garðlög [2713-4, 2713-5, 2713-12, 2713-17], ein hleðsla [2713-18] og ein dæld [2713-20]. Hér að neðan er stutt samantekt yfir minjar á lagnaleiðinni.

Svartárdalur

Hóll

Minjar fundust ekki innan 15m frá lagnaleið í landi Hóls.

Steiná

Útihús [2713-1] voru um 13m frá fyrirhugaðri lagnaleið en búið er að rífa þau og hugsanlegar jarðlægar minjar ekki taldar í hættu að óbreyttu.

Leifsstaðir

Útihúsatóft [2713-2] eru um 7,5m fjarlægð frá fyrirhugaðri lagnaleið.

Bergsstaðir

Garðlög [2713-4 og 2713-5] eru í lagnaleið og því í mikilli hættu vegna framkvæmda.

Tillögur að mótvægisáðgerðum:

Með því að hliðra lagnaleið til vesturs í átt að veginum um nokkra metra mætti forða minjum [2713-4 og 2713-5] frá raski.

Barkarstaðir

Leiðir [2713-6 og 2713-7] eru í lagnaleið og eru í mikilli hættu vegna framkvæmda.

Tillögur að mótvægisáðgerðum:

Með því að hliðra lagnaleið til suðurs meðfram heimreiðinni mætti forða minjum frá raski.

Torfustaðir

Minjar fundust ekki innan við 15m frá lagnaleið í landi Torfusstaða.

Eiríksstaðir

Smíðjutóft [2713-8] er um 14m fjarlægð frá fyrirhugaðri lagnaleið.

Brattahlíð

Túngarður [2713-12] er í lagnaleið og er í mikilli hættu vegna framkvæmda. Húsgrunnur [2713-9] og útihústóftir [2713-10, 2713-11] eru 11,5m, 8,5m og 9m fjarlægð frá fyrirhugaðri lagnaleið.

Tillögur að mótvægisáðgerðum:

Með því að hliðra lagnaleið til vesturs mætti forða minjum frá raski.

Fjósar

Gata [2713-13] er í lagnaleið og er í mikilli hættu vegna framkvæmda. Hesthústóft [2713-14] er um 5,5m fjarlægð frá fyrirhugaðri lagnaleið.

Tillögur að mótvægisáðgerðum:

Með því að hliðra lagnaleið til vesturs um nokkra metra mætti forða minjum [2713-13 og 2713-14] frá raski.

Skeggsstaðir

Minjar fundust ekki innan 15m frá lagnaleið í landi Skeggsstaða.

Gil

Gata [2713-15] er um 10m fjarlægð frá fyrirhugaðri lagnaleið.

Tillögur að mótvægisáðgerðum:

Með því að hliðra lagnaleið til vesturs um nokkra metra mætti forða minjum frá raski.

Langidalur

Bólstaðarhlíð

Vegur [2713-16] er í lagnaleið og er í mikilli hættu vegna framkvæmda.

Æsustaðir

Vegur [2713-16] er í lagnaleið og garðlag [2713-17] er 4m fjarlægð frá fyrirhugaðri lagnaleið. Báðar minjar eru taldar í mikilli hættu vegna framkvæmda. Hleðsla [2713-18] er um 5,5m fjarlægð frá fyrirhugaðri lagnaleið.

Auðólfstaðir

Vegur [2713-16] er í lagnaleið og er í mikilli hættu vegna framkvæmda.

Kagaðarhóll

Leið [2713-21], heimreið [2713-19] og kvíar [2713-20] eru í lagnaleið og því í mikilli hættu vegna framkvæmda.

Tillögur að mótvægisáðgerðum:

Með því að hliðra lagnaleið til suðurs meðfram veginum og heimreiðinni mætti forða minjum frá raski.

Grænahlíð

Minjar fundust ekki innan 15m frá lagnaleið í landi Grænuhlíðar.

Kaldakinn 1, 2

Minjar fundust ekki innan 15m frá lagnaleið í landi Köldukinnar.

Sauðanes

Minjar fundust ekki innan 15m frá lagnaleið í landi Sauðaness.

Niðurlag

Fornleifaskráningin tekur til þeirra minja er enn sjást á yfirborði eða þar sem staðsetning jarðlægra horfinna minja er þekkt. Þess ber að geta að minjar geta leynst undir yfirborði þótt þær sjáist ekki ofanjarðar. Þar sem fornleifar koma óvænt í ljós ber að tilkynna fundinn til Minjastofnunar Íslands sem ákvarðar um frekari aðgerðir til björgunar eða verndar minjunum.

Heimildaskrá

Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns. Sjöunda bindi. Kaupmannahöfn 1940.

Fasteignamat 1916-1918 – undirnat; A-Húnavatnssýsla.
<https://icdb.landsbokasafn.is/document/ICDB/Fasteignamat%201916-1918%20-%20undirnat;A-H%C3%BAnavatnss%C3%BDsla/?page=0>. Skoðað þann 26.11.2021.

Héraðsskjalasafn Austur-Húnavatnssýslu. Item 018952. Sótt af:
<https://atom.blonduos.is/index.php/01895d-sed-af-fjosaklifi-ut-svartardal-1929-fjosar-gil-botnastadir-bolstadarhlid-aevarsskard>. Skoðað þann 26.11.2021.

Túnakort

Æsustaðir 1916

Bergsstaðir 1916

Heimildarmenn

Sigurjón Stefánsson (11.10.21) (Steiná/Hóll í Svartárdal)

Sigurður Þorkelsson (15.11.21) (Barkarstaðir í Svartárdal)

Ingibjörg Guðmundsdóttir (15.11.21) (Eiríksstaðir í Svartárdal)

Hængur Þorsteinsson (15.11.21) (Gil í Svartárdal)

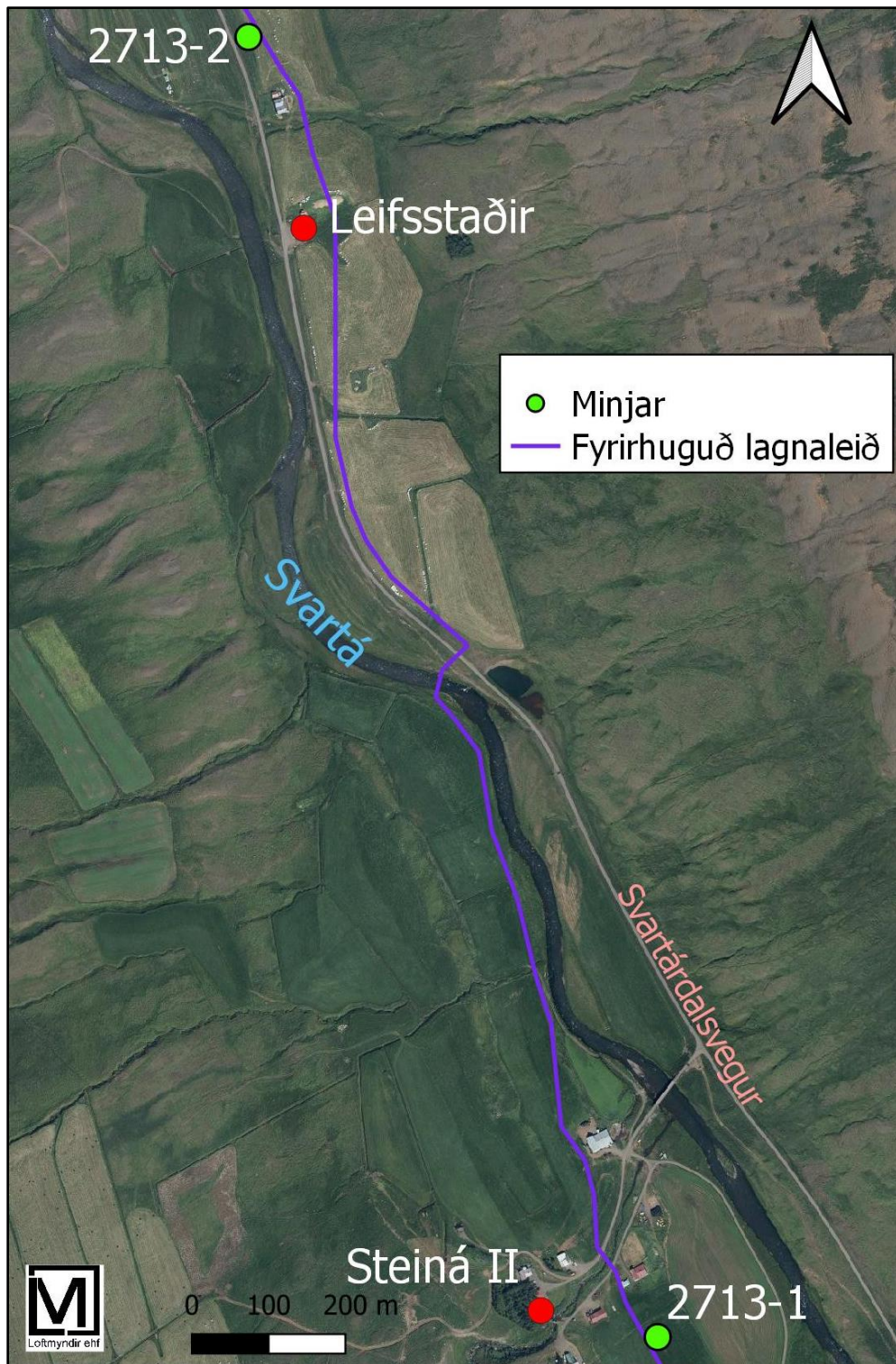
Fylgiskjöl

Fornleifar í Svartárdal – hnitaskrá

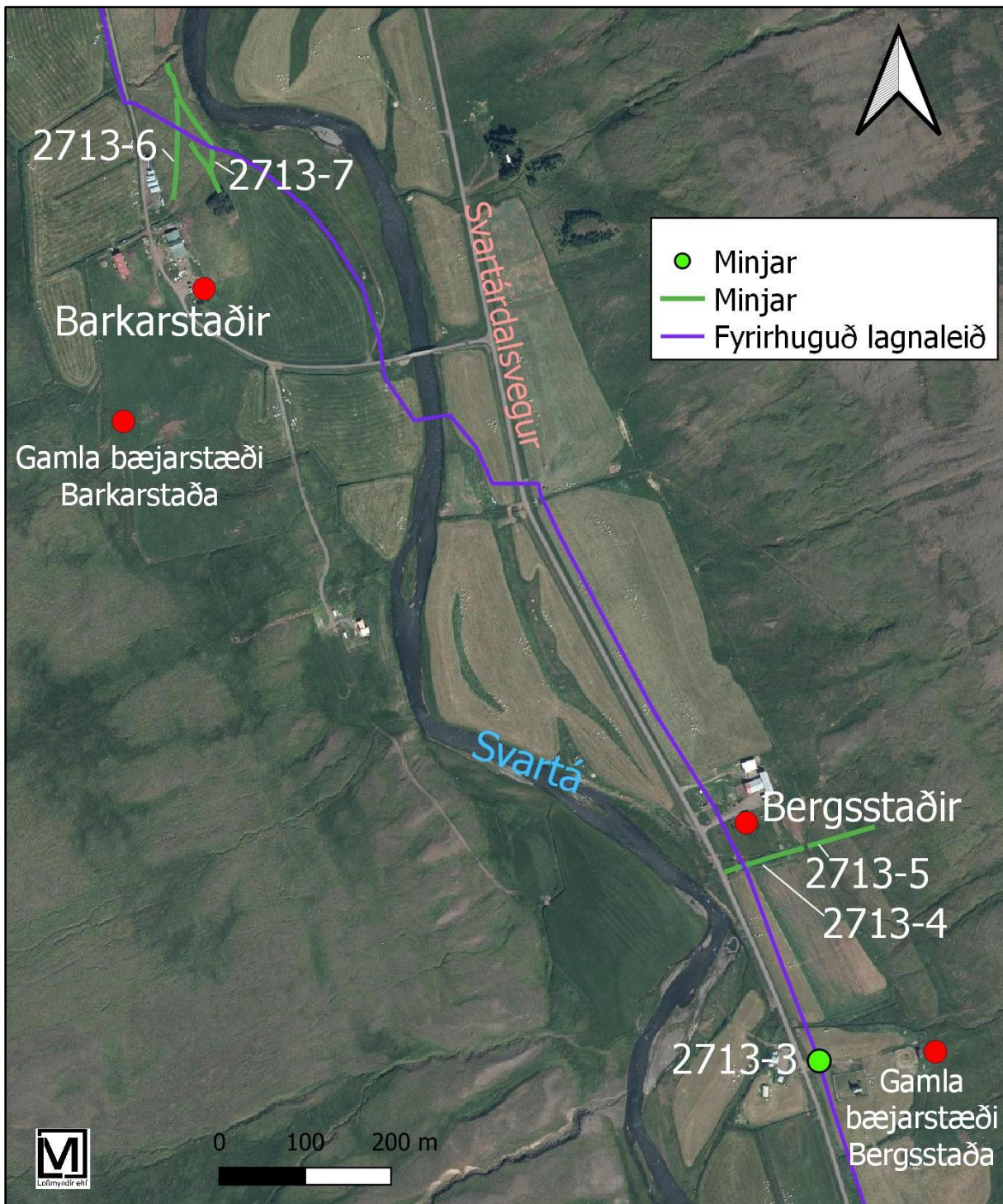
Númer	Jörð	Hlutverk	Tegund	Aldur frá	Aldur til	Ástand	Hættumat	Fjarlægð frá línu	Austun	Norðun
2713-1	Steiná	Útihús	Heimild	1600	1950	Horfin	Horfin	-	467935	546875
2713-2	Leifsstaðir	Útihús	Tóft	1600	1950	Vel greinanleg	Hætta	7,5m	467402	548585
2713-3	Bergsstaðir	Heimreið	Heimild	1600	1950	Horfin	Horfin	-	467217	549012
2713-4	Bergsstaðir	Túngarður?	Garðlag	800	1900	Vel greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	467129	549239
2713-5	Bergsstaðir	Girðing	Garðlag	1600	2021	Vel greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	467128	549241
2713-6	Barkarstaðir	Leið	Gata	800	1950	Vel greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	466510	550077
2713-7	Barkarstaðir	Leið	Gata	800	1950	Vel greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	466470	550098
2713-8	Eiríksstaðir	Smiðja, hrútakofi, reykhus	Tóft	1600	1950	Vel greinanleg	Hætta	14m	465557	552847
2713-9	Brattahlíð	Híbýli	Húsgrunnur	1500	2021	Greinanleg	Hætta	11,5m	464962	554411
2713-10	Brattahlíð	Útihús	Tóft	1600	1950	Greinanleg	Hætta	8,5m	465002	554409
2713-11	Brattahlíð	Útihús	Tóft	1600	1950	Vel greinanleg	Hætta	9m	464889	554530
2713-12	Brattahlíð	Túngarður	Garðlag	1600	1950	Vel greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	464914	554671
2713-13	Fjósar	Vegur	Gata	1925?	1980?	Vel greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	464761	555258
2713-14	Fjósar	Hesthús, rétt	Tóft, hleðsla	1600	1950	Vel greinanleg	Hætta	5,5m	464325	556301
2713-15	Gil	Leið	Gata	1600	1950	Greinanleg	Hætta	10m	464089	556675

Fornleifar í Langidal – hnitaskrá

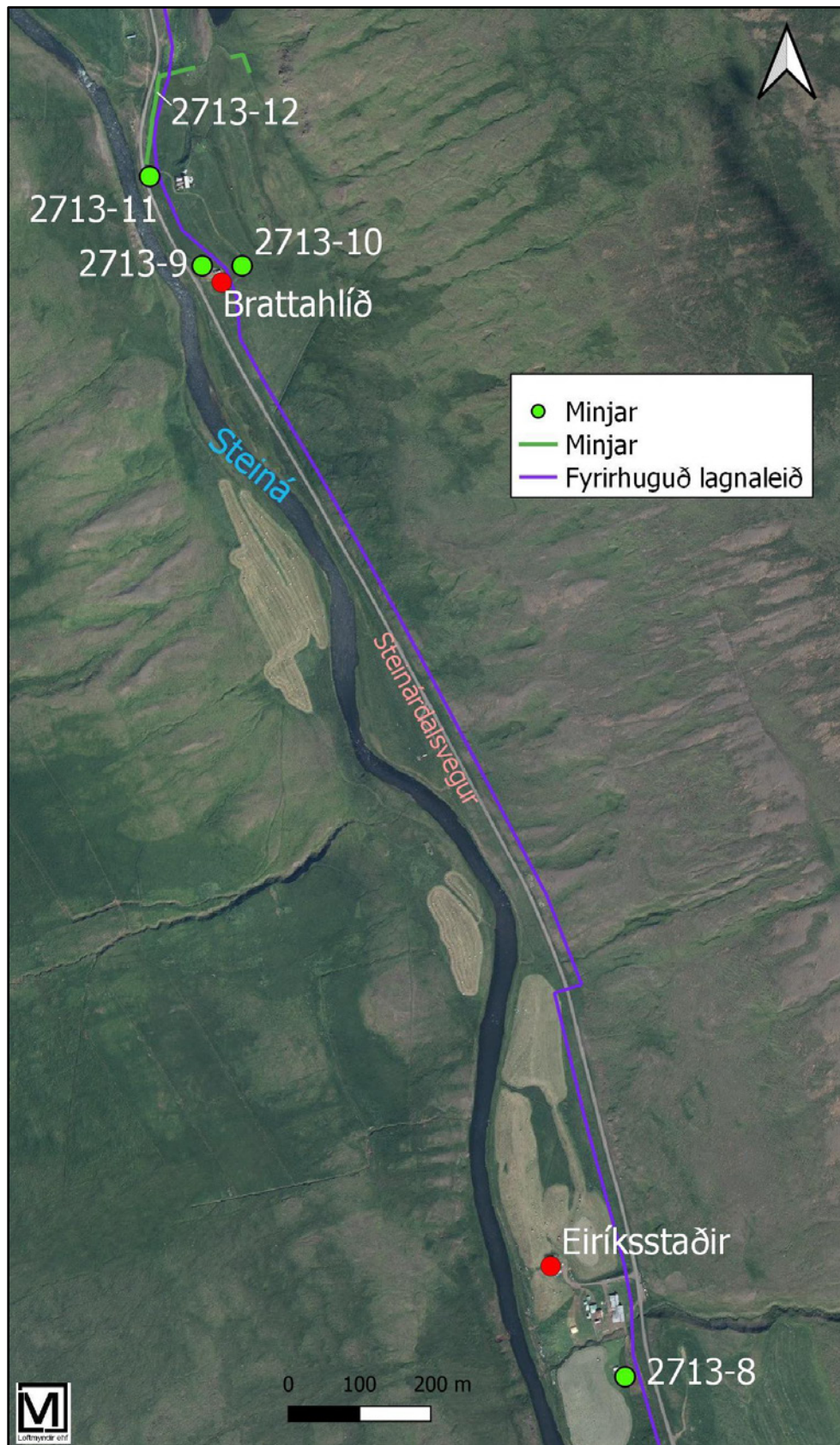
Númer	Jörð	Hlutverk	Tegund	Aldur frá	Aldur til	Ástand	Hættumat	Fjarlægð frá línu	Austun	Norðun
2713-16	Bolstaðarhlíð	Vegur	Gata	1929?	1980?	Vel greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	459905	558718
2713-17	Æsustaðir	Óþekkt	Garðlag	800	1900	Greinanleg	Mikil hætta	4m	458687	560065
2713-18	Æsustaðir	Gerði	Hleðsla	1600	1950	Vel greinanleg	Hætta	5,5m	458154	560410
2713-19	Kagaðarhóll	Heimreið	Gata	1600	1950	Ill greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	448006	566353
2713-20	Kagaðarhóll	Kvíar	Dæld	1600	1950	Ill greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	448004	566360
2713-21	Kagaðarhóll	Leið	Gata	1700	1950	Vel greinanleg	Mikil hætta	í lagnaleið	447969	566392

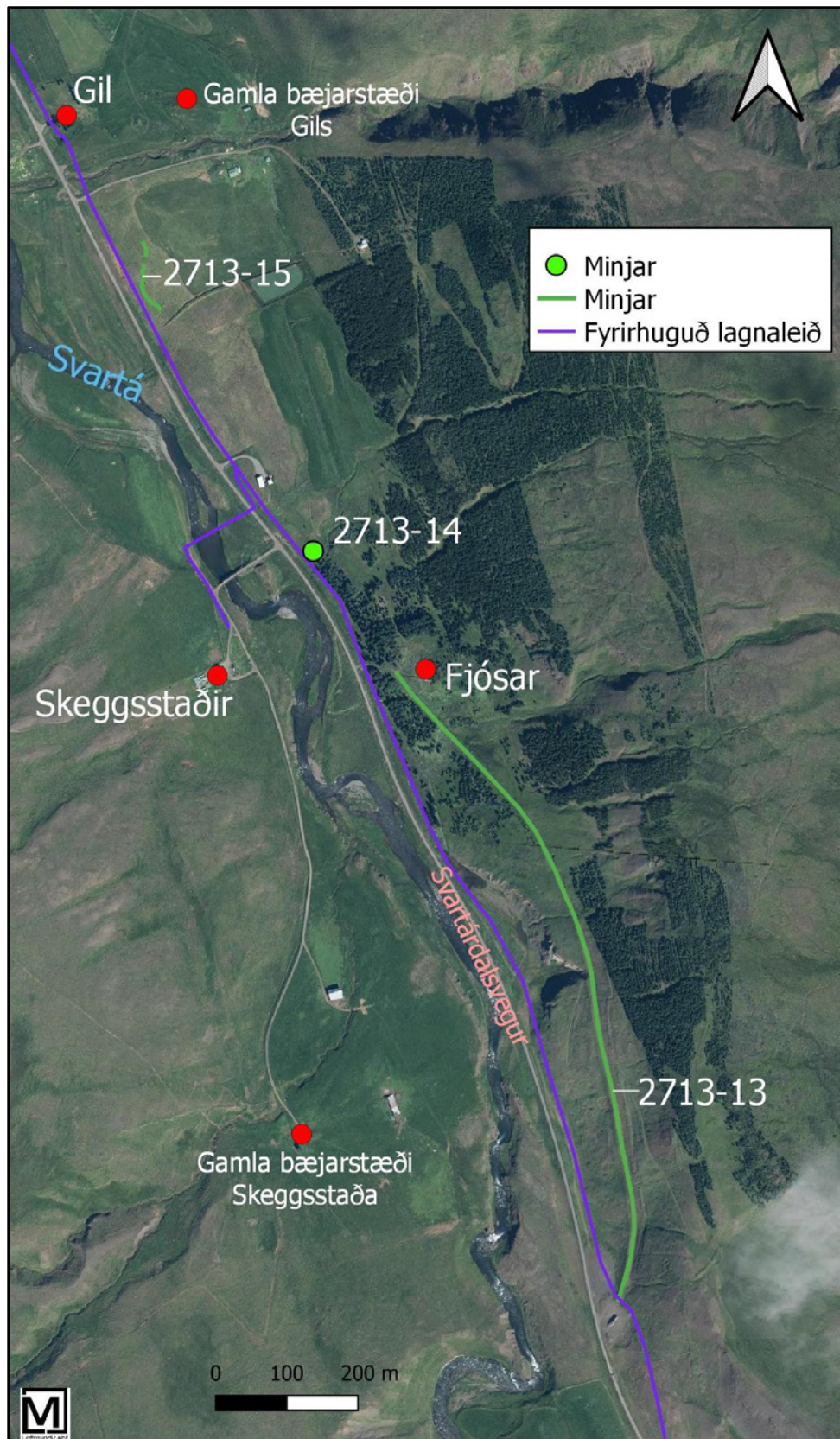
Kort 1. Steiná og Leifsstaðir.

Kort 2. Bergsstaðir og Barkarstaðir.

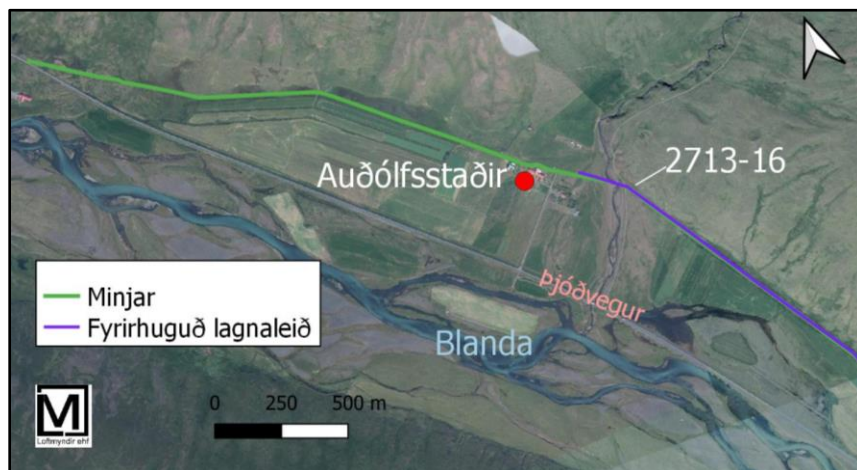
Kort 3. Eiríksstaðir og Brattahlíð.

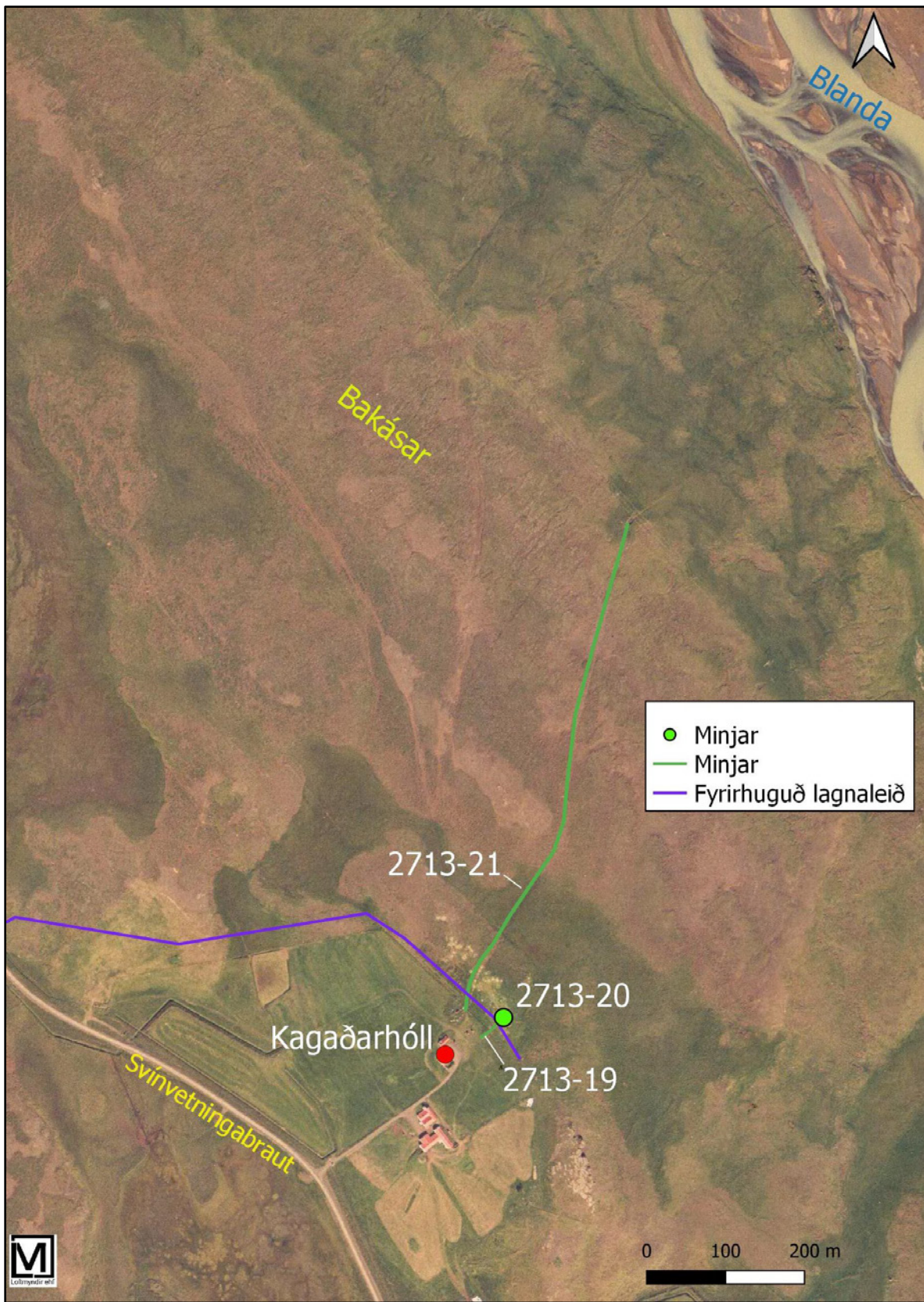
Kort 5. Fjósar, Skeggsstaðir og Gil.

Kort 6. Aesustaðir.

Kort 7. Auðólfstaðir.

Kort 8. Kagaðarhóll.